

Jakoubek, Marek

Vojvodovská imigrace z ČSR, aneb (Nejen) Vojvodovský Čech Karel Konupka

Porta Balkanica. 2016, vol. 8, iss. 2, pp. [57]-66

ISSN 1804-2449

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/137007>

Access Date: 30. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

VOJVODOVSKÁ IMIGRACE Z ČSR

Aneb (Nejen) Vojvodovský Čech Karel Konupka

Marek Jakoubek

Vojvodovo – jediná česká vesnice v Bulharsku. Založeno bylo na samém začátku 20. století, především přesídlenci z jiné české vesnice, ze Svaté Heleny, nacházející se v dnes rumunské části Banátu. Ti se usazují na severozápadě Bulharska, nejprve v lokalitě Sesek, odkud je ovšem přírodní podmínky a okolní obyvatelstvo vyženo, a tak se přesunou do místa zvaného *Gladno pole*, 16 km jižně od dunajského přístavního města Orjachova, kde na zelené louce vybudují vesnici pojmenovanou Vojvodovo. Záhy po založení se obec stává vzorem v blízkém i vzdáleném okolí, okolní obyvatelé se do ní chodí dívat, jak místní hospodaří a když obec navštíví bulharský ministr zemědělství, s povzdechem uvede, že by byl rád, kdyby v Bulharsku bylo takových vesnic alespoň deset. Českému Vojvodovu ovšem osud vyměřil jen krátký čas – česká éra této vsi trvala pouhé půl století. V letech 1949 a 1950 jej naprostá většina členů místní české komunity opouští, aby se v rámci poválečných státem řízených přesídlovacích akcí usadila v regionu jižní Moravy, kde řada z nich a jejich potomků dodnes žije.

Vojvodovo a migrace

Migrace, ať již do Vojvodova, či z něj, provázely tuto obec po celou dobu její české existence (1900–1950). Vojvodovo jako takové vzniklo právě v důsledku migrace, a to především – byť nejen – části obyvatel Svaté Heleny (srov. Jakoubek 2010a, Budilová 2011) a jako česká obec opět v důsledku migrace, tedy přesídlením místních Čechů a Slováků do ČSR, zaniká (srov. Jakoubek 2011: 93–97). Z Vojvodova se následně, v roce 1907 vystěhovávají Slováci (a Češi?) do Dolno Ezerova (turecky Vaya-köy); r. 1921 přicházejí do Vojvodova Wrangelisté; r. 1922 se část vojvodovských Slováků stěhuje do ČSR na Velký Žitný ostrov; r. 1928 odchází cca. 80 místních Čechů do Argentiny; r. 1934 opouští Vojvodvo poslední rodiny místních Paulikiánů – Banátských Bulharů, které míří do Bårdarského Geranu; r. 1935 se cca 15 rodin vojvodovských Čechů stěhuje do oblasti

Deli Orman (Ludogorie) do obce Belinci (turecky Akčelar) na Ispereichsku. A to se nezmiňujeme o bezpočtu příchodů, resp. odchodů ať již individuálních, či v řádu několika jedinců, resp. rodin. Zejména příchod nových obyvatel do Vojvodova býval v některých obdobích tak mocný, že obec se podle dobových pozorovatelů „podobala mezinárodní záchranné stanici migrantů“ (Necov 2006: 35).

Specifická a opomíjená (migrace z ČSR do Vojvodova)

Rozmanité polohy uvedených vojvodovských migrací již byly popsány, analyzovány byly i hlubší otázky příčin a charakteru migrací někdejších vojvodovských obyvatel (Budilová 2011), jakož i vztah odpovídajících migrací na povahu obce a jejich obyvatel (Jakoubek 2013, kap. 7). Jeden typ migrace však doposud nebyl autory zabývajícími

se vojvodovskou problematikou doposud tematizován – i/migrace z ČSR do Vojvodova. Nemáme na mysli české učitele, kteří – ať již ve Vojvodovu zůstali jakkoli dlouho (nejdéle – 7 let, od r. 1926 do r. 1933 – v obci působil J. Findeis) – chápali svůj pobyt vždy jen jako dočasný. Jde nám o osoby, které do Vojvodova přišly z ČSR s úmyslem natrvalo se zde usadit, zapustit zde kořeny a stát se Vojvodovčany.

Uvedený typ migrace, spočívající v přesídlení z ČSR do Vojvodova, nebyl samozřejmě nijak masovým jevem; zcela naopak – jednalo se o případy zcela výjimečné. Pomineme-li nejasný případ Jana (Janoše) Skaláka, pocházejícího ze Starkoče u Čáslavi, který se do Vojvodova přistěhoval i s rodinou v roce 1908 z nedalekého města Lom, kam předtím přišel z rumunského Peregu Mare (srov. Jakoubek 2012 kap. 1) a re-emigraci rodiny Stančevovy, která se – jako jediná – po reemigračním přesunu do ČSR vrátila zpět do Vojvodova (srov. Jakoubek 2012: 32–33), jedná se pouze o dvě osoby – o Josefa Skládala a Karla Konupku. Z uvedené dvojice přichází do Vojvodova jako první vyučený řezník Josef Skládál, a to roku 1925 (Michalko 1936: 77). Do Bulharska přišel z Násedlovic (Štrbka 2013: 86, 120) spolu se svým bratrem, který posléze působil v cukrovaru v Gorné Orjachovici, založeném Čechem ing. Rudolfem Pickem, ve kterém pracovala mj. i početná skupina českých dělníků. J. Skládál se usadil ve Vojvodovu. Oženil se zde s Antonií (Tonkou) Filipovou (1903–1981), s níž měl 3 děti (Karla, Václava a Květu), vybudoval v obci řeznickou dílnu a etabloval se jako řezník, jehož působnost výrazně překračovala hranice obce. Vyráběl „salámy všeho druhu, tlačanky, ale převážně na prodej“, přičemž „zboží rozvážel do okolních obcí a prodejen“ (Štrbka 2013: 86). Jeho řeznictví představovalo jednu z mála pracovních příležitostí v obci a v řadě ohledů bylo elementem, který byl v rámci vsi poměrně výjimečný. B. Popov tak například ve svých *Vzpomínkách* zmiňuje, že

Josef Skládál vybudoval na dvoře budovu vybavenou soustrojím sestávajícím ze stroje na zpracování masa: transmise, motor na zdvihání a pohyb linky, dvě udrny a několik van na nakládání masa. Zde se vyráběly různé salámy, anglická slanina, šunky a mnoho dalších pro armádu a na vývoz [...]. Pracovalo zde dvanáct mužů. Rodiny si tak mohly koupit levné morkové kosti anebo odřezky, ale velké plus bylo, že Vojvodovo

díky tomu mělo nedostatkový petrolej do plynových lamp. Pro motory, které pohybovaly stroji, se přiděloval petrolej, z něhož se tajně oddělovalo i pro kostel (Popov 2010: 260).

Vzhledem k její proslulosti je ovšem jeho řeznická profese také tím, resp. bezmála tím jediným, nač se v případě J. Skládala zaměřují vzpomínky pamětníků (srov. např. Čížková 2010: 293; Štrbka 2013: 86, 99, 112, 120; Kolev 2015). O moc více tedy o J. Skládalovi nevíme – i když bychom mohli. Ve vztahu k J. Skládalovi je totiž stávající „informační základna“ v řadě ohledů mnohem příznivější než u K. Konupky (viz dále), negativní postoj dcery J. Skládala ovšem jakékoli solidnější zpracování jeho případu aktuálně bohužel vylučuje.

Jsou-li informace o J. Skládalovi uváděné v literatuře skromné, v případě K. Konupky¹ se omezují v principu na jednu jedinou zmínku, a to na uvedení jeho jména s příslušnými údaji v tabul-

¹ V principu veškerí vojvodovští rodáci, s nimiž jsme v kontaktu, vyslovují příjmení K. Konupky (chybně) jako „Konopka“. Co je příčinou tohoto posunu není jasné.

Zora a Karel Konupkovi na Vojvodově

ce „Pohyb krajanských rodín vo Vojvodove od pristahovania do 31. XII. 1935“ zahrnuté v Michalkově práci *Naši v Bulharsku* (Michalko 1936: 69–77). Na str. 73 dané publikace se tak dočteme, že K. Konupka se do Vojvodova přistěhoval sám r. 1931 z ČSR a disponuje 30ti *dekary*² půdy.

Jako v rámci vojvodovských zkoumání již tolikrát dříve, i v případě K. Konupky přišel náš zájem pozdě. K. Konupka zemřel sice již v roce 1979, jeho (druhá) žena Zorka (roz. Georgieva Colova) ale svého muže přežila o dlouhých 29 letech a zemřela až v roce 2008 – a to už výzkum vojvodovské problematiky běžel na plné obrátky. Když jsme se tak o případ K. Konupky začali v roce 2015 zajímat, zprvu se zdálo, že naše pátrání skončí stejně rychle, jako začalo; vzpomínky pamětníků byly jen útržkovité a týkaly se – jak také jinak – pouze krátkého období, kdy K. Konupka žil ve Vojvodovu. Záhadou zůstávalo jak objevení se K. Konupky v obci, tak také důvody jeho odchodu z Bulharska a jeho další osudy. Vše se změnilo okamžikem rozkrytí příbuzenských vazeb K. Konupky na žijící vojvodovské rodáky, zejm. na Genu Hrůzovou (roz. Cenovu), jejíž matka, Verka Cenova (roz. Colova) byla sestrou Konupkovy již zmíněné ženy Zorky; díky její dceři Věře Hadašové jsme pak získali kontakt na Miroslava Konupku, syna K. Konupky. Právě jeho vyprávění, resp. text jsou základem této edice.

² 1 *dekar* = 10 arů (1000 m²).

**Doc. PhDr. Marek Jakoubek,
PhD. et PhD., (1975)**

Ústav etnologie FF UK a katedra antropologie ZČU v Plzni. Zabývá se česko-(slovensko)-bulharskou krajanskou problematikou, teorií etnicity a metodologií (společenských) věd.

marek.jakoubek@ff.cuni.cz
Ústav etnologie FF UK
nám. Jana Palacha 2
Praha 1, 116 38

Ediční poznámka

Text, který přinášíme níže, vznikl takříkajíc ve dvou etapách. Během prvního setkání s Miroslavem Konupkou v Chrudimi 6. 6. 2015, jsem (s jeho svolením) náš rozhovor nahrával. Už během našeho povídání o jeho otci a jeho působení ve Vojvodovu jsem si byl jistý, že mnohé z toho, co slyším, nevěděl nikdo z vojvodovských rodáků, s nimiž jsem byl v kontaktu. A protože M. Konupka je dobrý vypravěč, který odpovídající informace „uměl podat“, zeptal jsem se jej o něco později e-mailem, nechtěl-li by vzpomínky na svého otce a jeho působení ve Vojvodovu sepsat. M. Konupka se však omluvil s tím, že v písemném projevu si nevěří. Na základě pořízené nahrávky jsem tak vyhotovil selektivní přepis, zachycující to, co jsem vzhledem k tématu považoval za podstatné. Protože ale ve výsledném přepisu některé podstatné informace chyběly a jiným bylo věnováno méně místa, než by si zasloužily, zaslal jsem jej k doplnění a kontrole M. Konupkovi. Ten se již tentokrát nezdráhal a zanedlouho poslal zpět upravený text. V něm jsem již provedl jen několik málo úprav stylistického rázu a doplnil vysvětlující poznámky pod čarou, resp. v textu.

* * *

Jmenuji se Miroslav Konupka, jsem mladší (sedmdesátiletý), syn Karla Konupky, který prožil několik let ve Vojvodovu v Bulharsku. Já jsem se narodil v roce 1945 ve vesnici Lubná na Kroměřížsku a ve Vojvodovu jsem nikdy nebyl, takže všechno, o čem se zmiňuji, mám jen z vyprávění rodičů. Táta byl sedlák a v době krize, v těch třicátých letech, prostě nebyla práce. Ve firmě ve Zborovicích, kde on dělal, byla to malá firmička, prostě práce nebyla. Tak se vydával na inzeráty po republice. Jel až do Prahy, že nějaká vojenská zakázka nebo něco, prostě přečetl nějaké inzerát a vydal se do Prahy složitou cestou a zjistilo se, že už prostě je lidí dost – „Nic pro tebe nemáme“. Na cestu zpátky nebylo, tak tenkrát se chodilo takovým tím šórem, od sedláře k sedláři, od vesnice k vesnici. A kde byl nějaký sedlák, tak se zatlouklo na dveře – „Nemáte pro mě práci?“ – „Nemám“. „Tak ale pojď dál, můžeš se u nás umejt, najíst, vyspat a dostaneš dva šestáky“ – to bylo nějak cehově, že se muselo něco dávat téměř krajanům. Dostal dva šestáky a jel dál. Kousek se svezl povozem, kousek šel pěšky, přespal ve stuhu a takovýmto stylem se zase vracel. Tak došel na Kutnohorsko a někde mezi Kutnou Horou

a Červenými Janovicemi je obec Zbraslavice, kde byl sedlák, který mu práci dal. Takže on se tady ve středních Čechách na Kutnohorsku nějakou dobu zdržoval, ale nebyly peníze. Šéf ho neměl čím zaplatit. Tak mu dával dluhopisy. Tak, jak mu sedláci dlužili za práci, tak on řekl – „Tento mně dluží stovku, tento tři stovky, tak to máš vejplatu, běž si za něma, ať ti to dají“. On šel, zabouchal na vrata, oni odvážali psa... A až mu toho dlužil hodně, tak řekl – „Víš co, já mám v Bohdanči takový kamrlík, kam teda jezdívám jednou za tejdenn brát zakázky a vydávat udělanou odvedenou práci, takovou filiálku, já už ti dlužím tolik, takže si tu filiálku vezmi, tu si nechej a podnikej si tam, jak chceš, sám“. Jenomže – „Podnikej si, jak sám chceš“. V takové době, jo? Takže on tam šel místo chomoutů bábám tašky na nákupy, tak mu říkali Karel Taškář. A k užití to taky nebylo, takže pak to tam prostě zamkl a jel domů do Zborovic. Ve Zborovicích se setkal s panem učitelem Findeisem³, který nebyl několik let v Československu a tu teď byl na nějakých těch prázdninách, dovolené, po dlouhý době tam byl přijetý, a řekl mu – „Karle, když tam [tj. do Vojvodova – pozn. MJ] přijdeš a budeš mít nářadí a materiál – zapřahá se tam ještě do dřevěnejch jařem, budeš dělat chomouty, budeš spravovat řemeny ... tak seš do roka druhý nejbohatší člověk po doktorovi“ – mu bylo řečeno. No tak on se teda sebral a jel s učitelem Findeisem do Vojvodova. Přijel tam, na první noc ho ubytovali u Supků. A tak říkal – „No, bylo to dost takový – my jsme tam přišli nějak odpoledne, takže přišla večere, donesli na stůl takovoudle mističku něčeho, sešlo se osm lidí, já jsem byl devátej, velkej pecen chleba“. No a teďka já jsem si říkal „Panebože“, no, říkal, že ještě zbylo. „Všichni jedli rukama, mně dali vidličku, protože jsem byl návštěva z daleka, vzácněj člověk, tak všichni jedli z tý jedný misky“ a říkal – „To bylo tak pálivý, to bylo tak jedovatý, že ještě zbylo z tý trošky“. Tak to byl jeho první zážitek, ale dál, kde bydlel potom, nevím. Potom se jakoby zavedl, zavedl živnost, řekněme. Když se s mámou⁴ vzali, tak děda⁵ jim dal kus polnosti, nějaký zvířata, nějaký dobytek a tak hospodařili. Měl pole, měl koně, jezdil na jarmarky kšeftovat s koňma, máma vždycky říkala, že se bála vlízt do stáje, protože často přivedl

³ Jan Findeis – první vojvodovský český učitel; ve Vojvodovu na místní české doplňovací škole působil v letech 1926–1933.

⁴ *Máma*, tj. Zora Georgieva Konupková, roz. Colová.

⁵ *Děda*, tj. Georgi Colov.

nějaký divočáky. Tak takovejhle způsob života, jak dneska s autama, tak tenkrát s koňma. Tam to bylo asi ještě ve větším než tady kdykoliv s téma koňma. Tam to asi byla vášeň. Nepamatuji, že by někdy byla řeč o nedostatku potravin – dvůr plný drůbeže, čuníci, zelenině se také dařilo. Máma jako většina tamních žen uměla spřádat ovčí vlnu na kolovrátku a z takto získané příze tkala, pletla, háčkovala, sítovala. Ne na výdělek, ale do jejich výtvorů se z velké části oblékala celá rodina. S penězi to bylo zřejmě horší, postroje na koně potřebovali zemědělci a z vyprávění si pamatuji, že za kukuřici z plně naloženého vozu s vysokou korbou se utržilo na dvanáct a půl litrovou plechovku petroleje. Také si třeba pamatuju, že táta vyprávěl, jak se stávalo, když přijel zemědělec objednat postroje, tak prohlásil: „Nejlepší chomouty šijesh pro sebe a pro mne by to dopadlo, bůhvíjak.“ A nedal jinak, než že mu musel nechat svoje postroje a aby přivezli z pole krmení, tak si musel jít půjčit k sousedům. Přitom tvrdil, že pro sebe šil z odstřížků a různých zbytků kůže, aby šetřil materiál. Přesto se žilo sice skromně, ale vcelku spokojeně. Jenže v roce 1941 zemi obsadili Němci a zaváděli jako všude v Evropě svoje pořádky – člověče máš-li československou státní příslušnost, tak se seber a cestuj do Československa. Z vyprávění si tak nějak pamatuji, že táta na několik písemných výzev nereagoval, několikrát byl eskortován do Ruse na hranici – cestu zpět do Vojvodova měl tak dobře zvládnutou, že býval doma dřív než policajt, který ho eskortoval. Ale úřady přitvrdily a musel se vystěhovat. Směl si vzít manželku, dítě – bratrovi Karlovi bylo šest let – a 16 kg zavazadel. Nasedli do vojenského ešalonu, který odvázel raněné a nemocné německé vojáky z fronty. Vlak v každém nádraží čekal, aby se uvolnila dráha pro vlaky jedoucí na frontu. Cesta se neskutečně vlekla, byly problémy s jídlem, s pitnou vodou, prostě utrpení. Když docestovali do Zborovic, tak se usadili v domku u tátových rodičů, kde bydlela také tátova sestra s manželem a dvěma dětmi – obytná kuchyň a dvě místnůstky – navíc v protektorátním Československu byl přidělový systém na potraviny i ošacení. Tátovi se podařilo získat práci u firmy Baťa v Otrokovicích a před koncem války si koupili domek v Lubné, cca. 10 km od Otrokovic. Před koncem války se také šířily zvěsti, že na nucené práce do říše budou nasazovány také ženy, ale nebude se to týkat těhotných a ani matek od kojenců, a tak jsem přišel na svět já – původně jsem měl být Jiří, po

bulharském dědovi Georgim Colovi, ale narodil jsem se jako první poválečné dítě na vsi, tak jsem na oslavu míru Miroslav. Další běh tátova života se už Vojvodova nijak netýkal.

V Chrudimi 22. 11. 2015.

Na okraj textu Miroslava Konupky

M. Konupka sepsal svůj text 84 let po tom, co jeho otec přišel do Vojvodova, a 74 let poté, co obec – tentokrát již se ženou a synem – opustil. Přes tuto časovou vzdálenost od odpovídajících událostí jsou zejména oba „koncové body“ přítomnosti K. Konupky ve Vojvodovu, tedy okolnosti příchodu a odchodu, zachyceny jasně a zřetelně. V tomto hledu tedy Konupkův text očekávání do něj vkládaná bezzbytku naplňuje – proč K. Konupka do Vojvodova přišel a proč jej opustil, jsou tedy dnes již otázky zodpovězené. Nad to obsahuje Konupkův text řadu dalších dílčích informací jak o K. Konupkovi, tak i o tehdejším Vojvodovu. Sem patří např. zmínka o ubytování u Supků po příjezdu do obce, což byla vcelku zavedená praxe – J. Supek byl nejbohatším sedlákem v obci a s rodinou žil v největším (a jediném dvoupodlažním) obytném stavení v celém Vojvodovu. Bydlíval tak u něj dočasně jak již zmíněný učitel J. Findeis, jakož i řada jeho nástupců, tak u něj byly ubytovávány také další významné osoby, které obec navštívily. Podobně konvenují s informacemi známými z literatury a ze vzpomínek pamětníků i zmínky o chovatelství koňů, resp. o Vojvodovčanech jako vyhlášených koňských trhovcích (srov. např. Budilová 2013: 41; Jakoubek 2010b: 236; Klepáček 2011: 170-180; Necov 2006: 59-60; Štrbka 2013: 119). Ostatně – právě chov koní, resp. výroba výbavy nutné k jejich záprahu či osedlání byla jedním z důvodů, proč J. Findeis mohl sedláři Konupkovi zaručit, že o práci ve Vojvodovu nouzi mít nebude.

V textu ovšem také některé informace týkající se jeho hlavního protagonisty K. Konupky takřkajíc chybějí. Zejména v textu absentují informace o manželkách K. Konupky. V případě matky M. Konupky Zorky Konupkové je příčinou nejspíše to, že náš rozhovor, na jehož základě daný text vznikl (viz *Ediční poznámka*), byl orientován na jeho otce. Než se ale K. Konupka oženil se Z. Co-

► Doklad o přestoupení K. Konupky k pravoslavné církvi (29. 5. 1937)

►► Doklad o svatbě K. Konupky a Z. Colové Konupkové

БЪЛГАРСКА
МИТРОПОЛИЯ

№ 4071

29 май 1937
СЕРБИЯ

СВИДЕТЕЛСТВО.

КАРЕЛЪ К. КОНУЦКА отъ римо-католическо вѣроизповѣдание, роденъ на двадесетий декемврий хиляда девет-стотинъ и шеста година въ с.Зборовице, Кромнерижъ, Чехо-славия, а живущъ въ село Войводово, Орѣховска околия, синъ на Карелъ Конупка и на законната му съпруга Йосефа Шкепанкова отъ римо-католическо вѣроизповѣдание, е приетъ на 21-й февруарий 1937 година, по установения редъ, въ лоното на Св.Православна Църква при свещенодействието на благоговѣйния свещеникъ Николай Тодоровъ, служащъ при църквата "Св.Възнесение" въ село Букьовци, Орѣховска околия, при духовното поръчителство на Иванъ Янкуловъ отъ село Букьовци и Василь Георгиевъ отъ с.Гложене, Орѣховска околия.

Въ удостовѣрение на горното даваме на КАРЕЛЪ К. КОНУЦКА това свидетелство.

Зв. Варчански Митрополитъ

Членъ-съветникъ:

Свещенникъ Николай Тодоровъ

БЪЛГАРСКА ПЪЩА

СВИДЕТЕЛСТВО ЗА ВЪНЧАНИЕ

№ 22

Вр. 1831

Епархия

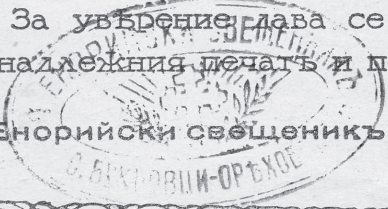
Окръгъ *Врачанско*

Околия *А. Костово*

Въ *седмий* день отъ месецъ *юний*
на хилядо *деветстотинъ тридесетъ и седмий* лѣто
биде вѣнчанъ *Карель Кочунда*
изъ с. *Войводово* на възрастъ
31 г., навъншо вѣнчило, съ *Зорка Гергиева*
..... изъ с. *Войводово*
на възрастъ *31 год.* на *майо* вѣнчило,
при свещенодействието на долуподписания свещеникъ
Николай Шодаров , служащъ
въ църквата, „*Св. Възнесение*“
въ с. *Голубово* на *оп. А. Костово*
и при свидетелството на кума *Василь Гергиев*
..... изъ с. *Голубово* *А. Костово*

За увѣрение дава се това свидетелство, потвърдено съ надлежния печатъ и подписъ

Енорийски свещеникъ: *Шодаров*

lovou, byl ženatý s Marií Dobiášovou. Absence zmínky o M. Dobiášové však v žádném případě nebyla záměrem M. Konupky – a ani být nemohla. M. Knupka totiž o M. Dobiášové, resp. jejím soužití s jeho otcem prakticky nic nevěděl; jak totiž sám uvedl, „doma se o tom nemluvilo“. Na první ženu svého otce se M. Konupka naopak dotazoval autora těchto řádek. Jak již uvedeno, touto první manželkou K. Konupky byla Marie (Marjána) Dobiášová (* 1916 ve Vojvodovu, † 1996 ve Valticích), společně měli dvě děti, Vlastu a Zdeňka, ale obě děti zemřely brzy po porodu. Manželství nakonec pro nesoulad skončilo rozvodem – věci ve Vojvodovu zcela výjimečnou (za 50 let existence českého Vojvodva se rozvedlo pouze pět párů, Budilová 2011: 120). Marie si posléze vzala za manžela Bulhara Nikolaje (Kolju) Gamanského, malíře a lakýrníka z Orjachova. N. Gamanský byl vdovec a z manželství měl dceru Marii, po uzavření sňatku se manželům Gamanským narodily ještě dvě děti – Jirka a Světlana. V rámci reemigračních přesunů se celá rodina spolu s ostatními Vojvodčany přestěhovala do ČSR.

Druhým momentem, který není v textu M. Konupky zmíněn, třebaže by jej bylo možné považovat za uvedení hodný, je konverze K. Konupky k pravoslaví. Ano, před uzavřením sňatku s pravoslavnou Bulharkou Z. Colovou (patrně coby jeho podmínka?) byl do té doby římský katolík K. Konupka „27. února 1937 [...] přijat do lůna Sv. Pravoslavné Církve...“ (viz obr. „Doklad o přijetí do pravoslavné církve“). Důvodem, proč je tento Konupkův krok hodný pozornosti, je skutečnost, že se jedná podle všeho o jedinou konverzi vojvodovského Čecha k pravoslaví za celých 50 let trvání jeho českého osídlení. Situace K. Konupky byla ovšem v daném ohledu výjimečná již před změnou vyznání, neboť před přestupem k pravoslaví byl zase jediným českým katolíkem, mezi jinak výrazně až extrémně (viz např. Jakoubek 2010c) protestantsky orientovanými vojvodovskými Čechy. Jinak řečeno, pokud šlo o otázku církevní příslušnosti, K. Konupka se vojvodovským zvyklostem poměrně vymykal. Tato výjimečnost byla přitom zcela jistě důsledkem jeho od ostatních vojvodovských Čechů odlišného (českého!) původu. V jistém smyslu bychom tak mohli říci, že jednou z největších překážek pro to, aby se K. Konupka stal v plném smyslu *vojvodovským* Čechem bylo, že byl primárně Čechem *českým*, přičemž „české“ (tedy v ČSR běžné a praktikované) češství nebylo s češtvím

vojvodovským bezezbytku kompatibilní – vojvodovské češství bylo totiž velice osobité a mělo svá výrazná specifika; jednalo se o češství takřkajíc *endemické*. A právě výjimečné případy, jako byl např. ten Konupkův, kdy bylo češství vojvodovské konfrontováno s jinou – v daném případě „českou“ – verzí češství, nám pomáhají odhalit jeho podstatu a charakter.

* * *

Je zřejmé, že jednu dekádu trvající pobyt Karla Konupky ve Vojvodovu představuje v (nejen) vojvodovském kontextu velice pozoruhodný případ. Ten jsme v obecné rovině prezentovali jako příklad (jedné ze dvou) imigrací z ČSR do Vojvodova. Kam naše znalosti sahají, nebyl tento typ migrace – tedy imigrace osob/y z ČS(S)R do zahraniční krajanské komunity – v české, resp. československé sociálněvědní produkci zkoumán. Náš příspěvek takovou analýzu, zejm. pro nedostatek informací o předmětném případě, přinést nemůže, snad ale aspoň poukázal na existenci tohoto doposud opomíjeného migračního typu. ■

Literatura

- BUDILOVÁ, L. J.** (2011) Pro víru nebo za půdou? Několik poznámek k migračním motivacím bulharských Čechů. In: L. Budilová – G. Fatková – L. Hanus – M. Jakoubek – M. Pavlásek (Eds.) *Balkán a migrace: Na křižovatce antropologických perspektiv*. Plzeň: AntropoWeb, s. 17–35.
- BUDILOVÁ, L. J.** (2013) Vojvodovo: Dějiny jed(i)né české obce v Bulharsku. In: G. Fatková – L. J. Budilová – M. Jakoubek – J. Močičková – R. Močička – R. Maglia (Eds.) *Vojvodovo: historicko-etnografická ohlédnutí*. Plzeň: Vydavatelství ZČU v Plzni, s. 31–49.
- ČÍŽKOVÁ, B.** (2010) Historie rodu Čížkových a Karbulových. In: M. Jakoubek (Ed.) *Vojvodovo: etnologie krajanské obce v Bulharsku*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), s. 282–299.
- JAKOUBEK, M.** (2010a) Sesek: zapomenutá česká obec v Bulharsku. *Český lid*, roč. 97, č. 2, s. 35–50.
- JAKOUBEK, M.** (2010b) *Vojvodovo: etnologie krajanské obce v Bulharsku*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK).
- JAKOUBEK, M.** (2010c) Druhá půlka Pravdy: Opominutá dimenze víry vojvodovských Čechů. *Lidé města*, roč. 12, č. 4, s. 527–567.

ČESKOSLOVENSKÁ DOPLŇOVACÍ ŠKOLA
VE VOJVODOVĚ V BULHARSKU.

Šk. rok 192³³/₃₄.

Číslo 11

VYSVĚDČENÍ.

Pan
Slečna

Zora Colová

navštěvovala první ročník dvouročního kursu

jazyka českého od 1. listopadu 192³³ do 31. března 192³⁴

s prospěchem výborným ;

chování bylo chvilitebné .

VE VOJVODOVĚ dne 31. března 192³⁴.

Jan Čupr
za místní čs. škol. radu.

Helena Rudá
učitel.

- JAKOUBEK, M.** (2011) „Cesta do Prahy“ vojvodovského Čecha Petra Dobiáše (Příspěvek ke studiu přesídlení vojvodovských Čechů z Bulharska do Československa v letech 1949–1950). In: L. Budilová – G. Fatková – L. Hanus – M. Jakoubek – M. Pavlásek (Eds.) *Balkán a migrace: Na křižovatce antropologických perspektiv*. Plzeň: AntropoWeb, s. 91–109.
- JAKOUBEK, M.** (2012) *Vojvodovo: Historie, obyvatelstvo, migrace*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK).
- JAKOUBEK, M.** (2013) *Vojvodovo: edno nepoznato česko selo v Balgarija*. Sofija: Paradigma.
- KLEPÁČEK, P.** (2011) Vzpomínání a vyprávění o Vojvodovu. In: M. Jakoubek (Ed.) *Vojvodovo: kus česko-bulharské historie. Tentokrát převážně očima jeho obyvatel*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), s. 165–214.
- KOLEV, K.** (2015) Antropolozi ot Čechija izsledvat balgarsko selo. Dostupný z: <http://www.desant.net/show-news/33725/>
- NECOV, N. P.** (2006) Dějiny Vojvodova. In: M. Jakoubek – Z. Nešpor – T. Hirt (Eds.) *Neco Petkov Necov: Dějiny Vojvodova, vesnice Čechů a Slováků v Bulharsku*. Plzeň: Občanské sdružení Vojvodovo ve spolupráci se studijní a vědeckou knihovnou Plzeňského kraje, s. 27–89 (z bulharštiny přeložil Marek Jakoubek a Temenužka Křivánková).
- MICHALKO, J.** (1936) *Naši v Bulharsku: Pädesiat rokov ich života, práce, piesne a zvykov*. Myjava: Knihhtlačiareň Daniela Panického.
- POPOV, B.** (2010) Vzpomínky na život Čechů, kteří žili ve vsi Vojvodovo, Vračansko, Bulharsko. In: M. Jakoubek (Ed.) *Vojvodovo: etnologie krajanské obce v Bulharsku*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), s. 254–270.
- ŠTRBKA, M.** (2013) Kusé vzpomínky na Vojvodovo. In: G. Fatková – L. J. Budilová – M. Jakoubek – J. Močičková – R. Močička – R. Maglia (Eds.) *Vojvodovo: historicko-etnografická ohlédnutí*. Plzeň: Vydavatelství ZČU v Plzni, s. 82–151.

Ilustrace

Všechny ilustrace: archiv autora

SUMMARY & KEYWORDS

Immigration from Interwar Czechoslovakia to Vojvodovo, or: Karel Konupka, the Czech of Vojvodovo

The article presents an annotated collection of the memoirs of Miroslav Konupka (*1945), son of Karel Konupka (1906–1979), who was one of the only two Czechs who came to live in the Bulgarian “Czech” village of Vojvodovo as “foreigners”, from Czechoslovakia. After having arrived here in 1931, K. Konupka established himself as the village saddler and prospered. However, in 1941, as a foreign citizen, he was forced to leave Bulgaria and return to the Protectorate of Bohemia and Moravia, never to come back to Vojvodovo. Within the context of studies of Vojvodovo, the example of K. Konupka represents a heretofore undescribed type of migration: from “the mother state” to a community of compatriots. M. Konupka’s memoirs are supplemented with explanatory notes and a brief concluding analysis of their contents.

► Vojvodovo – Bulgaria – Czech compatriots – migration

Text přináší komentovanou edici vzpomínek Miroslava Konupky (nar. 1945), syna Karla Konupky (1906–1979), jednoho, z pouze dvou Čechů ve Vojvodovu, kteří se do této obce přistěhovali z Československa (druhým z nich by vojvodovský řezník Josef Skládal). Po příchodu do Vojvodova se zde K. Konupka etabloval jako sedlář a dařilo se mu. V roce 1941 byl však jako cizí státní příslušník státní mocí donucen Bulharsko opustit. V kontextu vojvodovských studií představuje případ K. Konupky dosud nepopsaný typ migrace – migrace z „mateřského státu“ do krajanské komunity. Právě tento moment činí jeho případ zajímavý i na obecné rovině. Vzpomínky K. Konupky jsou průběžně doprovázeny vysvětlujícími poznámkami a na závěr doplněny krátkou analýzou.

► Vojvodovo – Bulharsko – čeští krajané – migrace